Тэма: Правапіс галосных О, Э, А; Е, Ё, Я; спалучэнняў галосных у запазычаных словах.

Мэты: удасканальваць навыкі напісання галосных О, Э, А Е, Ё, Я; спалучэнняў галосных у запазычаных словах.

1. Правапіс галосных О, Э, А

1. Размяркуйце словы ў табліцу адпаведна пунктам правіла “Правапіс галосных о, э, а”.

Юпітэр джэмпер купэ сурвэтка брысці дэманстрацыя Ландэр Одэр прынтар капэла аўтсайдар Оксфард кіно шарсцяны катэт шараваты прэм’ера шаптаць шасцёра Шэкспір Рэмарк грэйпфрут ордэн кватарант коклюш форзац фольга дэбют дрымота сыроватка

№	Пункт правіла	Словы
1.	Літара **о** пішацца пад націскам	
2.	Літара **э** пішацца пад націскам	
3.	Не пад націскам **о, э** пераходзяць у **а**	
4.	**Ро, ло** чаргуецца з **ры, лы**	
5.	Канцавыя ненаціскныя **-эль, -эр** у запазычаных словах перадаюцца як -**аль,** -**ар**	
6.	Ва ўласных запазычаных імёнах захоўваюцца канцавыя **-эль, -эр**	
7.	У некаторых запазычаных словах **э** захоўваецца не пад націскам	

LIVEWORKSHEETS

2. Змяніце словы або падбярыце аднакаранёвыя словы так, каб націскныя о, э сталі не пад націскам.

Узор: *восем – васьмёрка.*

Поўнач –	Шэсць –
Стрэхі –	Ацэнка –
Дождж –	Стог –
Шоўк –	Трэсці –
Просьба –	Поспех –
Мора –	Чэрствы –
Мова –	Шэпт –
Чорны –	Адрэзаць –

3. Устаўце прапушчаныя літары.

Тун ль, экз мпляр, д лікатны, р монт, інж нер, тры , ар ндатар, шніц ль, камп'ют р, бр зент, лод р, поч рк, класт р, канц лярыя, бесц р монны, орд р, Ч рнышэўскі, бухгалт р, svіт р, кр млёўскі, п'ед стал, п лымя, р прадукцыя, каф , кандыт р, ж мчужына, кр шыць, ж луд, інт рнэт, р зюм , выкр сліць, с рдэчны, ж мчуг.

4. Перацягніце словы ў адпаведны слупок табліцы ў залежнасці ад таго, якая літара пішацца ў слове.

Др✸вотня ц✸гла м✸ладзь пір✸г р✸спубліка бр✸вы эпіт✸т зашч✸бечуць пр✸зент кр✸пасць ар✸ндаваць др✸вы сальфеджы✸ п✸шта Токі✸ ш✸птаць гл✸таць ябл✸чны р✸сора адр✸с кр✸вавы бр✸во лат✸рэя інж✸нер ц✸лафан маян✸з л✸пух

О	Э	А	Ы

5. Выдзеліце словы, у якіх трэба ўставіць літару э.

Т?рапеўт ч?р?паха т?лефон д?сантнік ч?мадан кар?спандэнт карц?р д?талёвы выстр?ліць канц?лярскі р?монт д?путат д?лікатэс ст?лаж літ?ратура аранж?рэя лат?рэя ш?дэўр

LIVEWORKSHEETS

6. Перакладзіце словы на беларускую мову.

Чеснок –	Стрекоза –
Яблоко –	Почерк –
Аромат –	Блоха –
Характеристика –	Редис –
Железо –	Реклама –

7. Выдзеліце радкі, дзе ва ўсіх словах пішацца літара а.

А) Задр✏маць, ц✏нтральны, ч✏мпіянат.

Б) Тост✏р, т✏левізар, сч✏рсцвелы.

В) С✏кратар, д✏лікатэс, р✏дыска.

Г) Адр✏мантаваць, лат✏рэйны, ястр✏б.

8. Выдзеліце радкі, дзе ва ўсіх словах пішацца літара ы.

А) Тр★вога, т★хнічны, ж★рафа.

Б) Мер★дыян, прагл★нуць, др★вотня.

В) Ж★харка, бут★рброд, д★рэктар.

Г) Д★рыжабль, др★жаць, гл★ток.

9. Запішыце словы, якія адпавядаюць наступным лексічным значэнням, уставіўшы ў іх прапушчаныя літары.

Клей з мукі або крухмалу	
Спіртавы раствор пахучых рэчываў, ужываецца як касметычны і гігіенічны сродак	
Дарога з цвёрдым пакрыццём	
Карціна, напісаная вадзянымі фарбамі на свежаатынкаванай сцяне	
Рэч, якая беражліва захоўваецца як памяць пра мінулае	
Прамежак часу ў дзесяць дзён	
Таварaабменная здзелка, натуральны абмен	
Кіраўнік дзяржавы	
Крытычны водзыў пра твор, спектакль, фільм	
Дробная ракападобная марская жывёліна	

Словы для даведак: кр..ветка р..ліквія р..цэнзія д..када клейст..р шас.. фр..ска пр..зідэнт барт..р ад..калон

LIVEWORKSHEETS

2. Правапіс галосных Е, Ё, Я

1. Размяркуйце словы ў табліцу адпаведна пунктам правіла “Правапіс галосных е, ё, я”.

лёгкі	сёлета	селядзец	маёр	далёка	пенснэ
Прыпяць	бязвусы	мяккаваты	леснікі	снягір	цецеручаня
Везувій	пяхота	сметанковы	сезон	цягнікі	пяцярня
Петруся	кераміка				

№	Пункт правіла	Словы
1.	Літара Ё пішацца пад націскам	
2.	У першым складзе перад націскам пішацца літара Я	
3.	У некаторых словах каранёвае Я пішацца нязменна незалежна ад націску	
4.	Ва ўсіх ненацiскных складах (акрамя першага перад націскам) пішацца літара Е	
5.	У запазычаных словах у першым складзе перад націскам захоўваецца літара Е	

2. У адзін слупок перацягніце словы, у якія трэба ўставіць літару е, а ў другі – словы, у якія трэба ўставіць літару я.

б✱склапотны ц✱ц✱рукі с✱мнаццаць н✱ўстойлівы гл✱дачы тыс✱ча выдз✱ўблі м✱лодыя аб✱ліск леб✱дзь в✱лікаваты л✱снічы л✱снічоўка п✱сняр п✱сняры пам✱ць дз✱сяты выгл✱д выл✱целі юв✱лірны ц✱жкаваты

Е	я

LIVEWORKSHEETS

3. Выдзеліце словы, у якіх трэба ўставіць літару **Е**.

Мац✹рык, г✹рань, зав✹зь, с✹анс, дз✹ржава, дз✹вяць, эл✹ктрычны, дз✹журны, м✹талічны, ан✹кдот, ап✹рэта, ав✹ню, п✹чатка, ал✹ргія, сув✹зь, м✹дуза, л✹шчына, мес✹ц, інв✹нтар, п✹так, тыс✹чны, мез✹нец, к✹драўнік, к✹фір, п✹рсп✹ктыва, кал✹ндар, у кал✹ндары, б✹сперапынна.

4. Перакладзіце словы на беларускую мову.

Легендарный –	Плечо –
Свадьба –	Персона –
Берёзовый –	Большой –
Лебеда –	Перрон –
Вершина –	Ветер –

5. Устаўце прапушчаныя літары.

Сц блінка, з фір, мес ц, зм стоўны, л снічоўка, с рыял, ма тнік, габ лен, н цотны, г рой,   скравы, б злюдны, нап рэдадні, кал кцыянер, п чора, по с, сн гавік, поп л, с лянскі, с рэбраны, кал ктыў, б нзін, н ўдача, цв рдзейшы.

6. Устанавіце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі і іх лексічным значэннем. Устаўце прапушчаныя літары.

Бокам выл**е**зці	Дапамагчы каму-небудзь заняць трывалае становішча ў жыцці
Вывесці ў людзі	У вялікай колькасці
Як селядцоў у бочцы	Кепска кончыцца
Замарыць чарвяка	Хто-небудзь не можа стрымацца, каб не загаварыць
Язык свярбіць	Дакладна
Вушам не верыць	Вельмі здзіўляцца, пачуўшы што-небудзь нечаканае
Цюцелька ў цюцельку	Перакусіць

LIVEWORKSHEETS

7. Выдзеліце радкі, дзе ва ўсіх словах пішацца літара е.

1) Лег*ндарны, персп*ктывы, гал*рэя.
2) С*нсацыя, б*гемот, н*смачны.
3) Вец*рок, *ўропа, л*скатаць.
4) Б*тонны, пас*ка, г*рой.

8. Выдзеліце радкі, дзе ва ўсіх словах пішацца літара я.

1) Сп?шацца, б?спамылковы, дзев?ць.
2) Дз?ўчынка, дзес?тковы, м?ккаваты.
3) С?мёра, кл?йма, в?чэрні.
4) Тыс?чны, л?мантаваць, м?тровы.

9. Ніжэй прыведзены словы, напісаныя па-руску. Запішыце, як называюць па-беларуску маладых істот (дзяцей):

Воробья –

Тетерева –

Лягушки –

Ласточки –

Белки –

Овцы –

Аиста –

Змеи –

Медведя –

LIVEWORKSHEETS

3. Правапіс спалучэнняў галосных *іё (ыё), ія (ыя), іе (ые)* у запазычаных словах.

Успомнім!

ИО – ІЁ/ЫЁ (пад націскам), ІЯ/ЫЯ (не пад націскам)
ИА – ІЯ/ЫЯ
ИЕ – ІЕ/ЫЕ
ЕА – ЕА/ЭА
ЕО – ЕО/ЭО (пад націскам), ЕА/ЭА (не пад націскам)
ЙО – Ё (пад націскам), Я (не пад націскам)
ЙЕ – Е

1. Устанавіце адпаведнасць паміж словамі і іх лексічнымі значэннямі.

Апісанне ўласнага жыццёвага шляху	фіяска
Поўны правал, няўдача	плагіят
Выдача чужога твора за свой	аўтабіягра
Адзінства, якое ўтвараецца трыма асобнымі часткамі	іхтыёлаг
Уяўная лінія на паверхні зямнога шара, якая злучае абодва полюсы і перасякае экватар пад прамым	біёніка
Навука, якая вывучае структуры і функцыі жывых арганізмаў з мэтай стварэння новых прыбораў,	віядук
Складанаскарочанае слова	абітурыент
Мост над ярам, цяснінай або цераз дарогу, чыгунку	трыяда
Чалавек, які пастпае ў вышэйшую або спецыяльную навучальную ўстанову механізмаў, сістэм вуглом	абрэвіятура
Спецыяліст, які вывучае рыб	мерыдыян

LIVEWORKSHEETS

2. Перакладзіце словы на беларускую мову.

Радио –	Йод –
Вариант –	Йогурт –
Виолончель –	Нью-Йорк –
Биатлон –	Майор –
Олимпиада –	Район –
Грандиозный –	Майонез –
Океан –	Конвейер –
Гиацинт –	Фойе –
Антибиотик –	Папайа –
Кондиционер –	Фейерверк –

3. Размяркуйце словы ў адпаведны слупок табліцы ў залежнасці ад таго, якое спалучэнне патрабуецца ўставіць.

Бібл✹тэкар аж✹таж ар✹ нтацыя стад✹н аўд✹нцыя гіг✹нічны акс✹ма д✹та кл✹нт фартэп✹на л✹на ар✹нтацыя мемар✹л скарп✹н афіц✹нт спартак✹да атракц✹н грац✹зны энтуз✹ст г✹на ✹рархія д✹гностыка ініц✹лы б✹граф глад✹ лус

іё (ыё)	*ія (ыя)*	*іе (ые)*

LIVEWORKSHEETS

4. Выдзеліце словы, у якія трэба ўставіць спалучэнне галосных ія (ыя).

Эмац✱нальны, т✱рэма, г✱метрыя, кард✱грама, патэнц✱л, мар✱нетка, д✱ганаль, б✱дабаўкі, хар✱графія, арх✱лаг, акц✱нерны, акард✱ніст, міліц✱нер, г✱графія, мет✱рыт, стэр✱эфект, фраз✱логія, марс✱нка, р✱ктыўны, дывіз✱н.

5. Устаўце прапушчаныя спалучэнні галосных.

Аўкц н, аж таж, патр рх, ф лка, панс нат, д гназ, кл нтура, мемар льны, рац н, энтуз зм, ак н, фіз логія, д тычны, пр рытэт, п нерскі, асац цыя, шп н, д грама, в ланчэль, рац нальны, матэр л, гіг на, экватар льны.

6. Прачытайце словазлучэнні. Знайдзіце словы, напісаныя з арфаграфічнымі памылкамі, выдзеліце іх.

Мініяцюрная мадэль, спецыяльны рэпартаж, дыалог з бацькамі, мільён сняжынак, любімы серыял, зручная клавіатура, асаблівы пацыент, пабудаваў авіёмадэль.

7. Выдзеліце радкі, дзе ва ўсіх словах пішацца ія (ыя).

1) Ід★льны, ф★летавы, г★графічны.
2) Ф★лкавы, д★грама, ак★н.
3) К★скёр, б★сфера, бібл★тэчны.
4) Прафес★нал, ф★рверк, р★кцыя.

8. Выдзеліце чацвёртае "лішняе" ў кожным радзе.

1) Фіз?лагічны, Ток?, пенс?нер, ультраф?летавы.
2) Шп?н, акс?ма, Эф?пія, б?граф.
3) Рад?, патр?тызм, нац?нальны, акц?нер.
4) Т?рэма, р?ліст, ак?н, акард?ніст.

LIVEWORKSHEETS